

GALIMBERTI SÁNDOR INDULÁSA

(A művész tanulóéveinek rekonstrukciója 1883–1903-ig, Kaposvártól Nagybányáig)

GÉGER MELINDA

Galimberty Sándor és felesége, Dénes Valéria életművével meglehetősen mostohán bánt a sors: a művészettörténeti kutatás csak a 70-es évek során kezdett foglalkozni az első világháború idején elhunyt művészekkel. 1915 óta nagyon sok idő telt el; képeik szétszóródtak a nagyvilágban, és mindazok, akik visszaemlékezéseikkel fényt tudtak volna deríteni a házaspár életének homályos mozzanataira, tisztázatlan eseményeire; akik még tanuként felidézhatték volna ezt a két méltatlanul elfeledett művészsorsot, valamennyien halottak. A kutatás nagyon nehéz helyzetben van, amikor mindössze 1–2 tucatnyi képből és pár soros önéletrajzi megnyilatkozásból kell összeállítani azt a csak 10 évet átfogó, részben közösnek is tekinthető életművet, amely a magyar képzőművészetben a FAUVES-csoport stílusának megfelelő, és ugyanakkor a kubo-futurista modern irányzatokat is értő, nemzetközi színvonalú művészetet hozott létre.

Magának Galimberty Sándornak az életével kapcsolatban is teli vagyunk feltételezésekkel, téves adatokkal, máig sem tisztázott ellentmondásokkal (pl. a pályakezdés idejét, külföldi tanulmányútjait vagy Marie Provázková, cseh festőnővel kötött házasságát illetően). A megjelent publikációk a művészi életpályát eleve csekély levéltári és szakirodalmi forrásra támaszkodva, az 1903–1904-es Nagybányára érkezés időpontjától próbálják végigkövetni.

Helytörténeti vonatkozásokat is szem előtt tartó kaposvári kutató számára azonban különösen érdekes lehet az ezt megelőző korszak is, éppen abból a megfontolásból, hogyan érlelődik a művészi hivatás gondolata a kisvárosi közegekből induló fiatalban, és egyáltalán ebben milyen szerepet játszhatott a századfordulóbeli Kaposvár, maguk a kaposváriak. Összességében ma még csak megválaszolatlan kérdések, ezért megpróbáljuk rekonstruálni a kezdeti tanulóéveket 1902–1903-ig, az ún. színrelépés pillanatáig.

Előzmények

Galimberty Sándortól önéletrajzi jellegű írás nem maradt fenn, hacsak ide nem számítjuk a Nemzeti Szalon-beli kiállításának katalógusában írt bevezető pár mondatát, amiben mindössze művészi indulásának néhány helyszínére, iskolájára és mesterére emlékszik vissza hivatkozásszerűen.¹ Hiteles önéletrajzi

dokumentumok hiányában a korabeli ismerősök és a rokonság korántsem bő terjedelmű véleményére támaszkodhatunk.

Egy családi legenda szerint az apai felmenő ági rokonságban foglalkozásra nézve egy tűzoltóparancsnokot találunk, állítólag ő volt Galimberty Sándor nagyapja, míg a nagyanyja, Kléber Antónia annak a Kléber József francia tábornoknak a leánya, aki a múlt századelőn még Napoleon hadseregében szolgált. Sándor apja, Luigi Galimberty tulajdonképpen e francia felmenő ági rokonság miatt került családotul Triesztből Kaposvárra – eléggé zavaros körülmények között. A romantikus előtörténet szerint Kléber József nyugalmazott francia tábornok a francia tengerparton összeismerkedett a mosdósi Nitczky grófokkal. A két család között bensőséges kapcsolat alakult ki, ennek eredményeként Kléberéket meghívták Mosdósra, a birtokra, hogy utolsó éveiket ott éljék le.² Kléber József vagyonát egyetlen leányára, Kléber Antóniára hagyta. Mindebből tényszerűen igazolható, hogy Galimberty Sándor nagyapja, Galimberty Antal trieszti ügyvéd és édesapja, Luigi Galimberty csakugyan örökség folytán került Magyarországra.³ A család tehát eredetileg nem magyar származású; monarchiabeli olasz-trieszti, ami egyenértékű azzal, mintha több nemzetiséget mondanánk. Anyanyelvük az olasz volt. (Ezzel kapcsolatban jegyzi meg Kunffy, hogy a Somogyba áttelepült Luigi Galimberty gyakran felkereste apját, csak azért, hogy olaszul beszélhessen valakivel.⁴) Luigi Galimberty felesége, Sándor édesanyja, szintén olasz anyanyelvű volt, olyannyira, hogy élete végéig sem tanult meg igazán magyarul, beszédébe gyakran kevert olasz szavakat.⁵ Az örökséget a Somogy Megyei Árvaszék kezelte, és Luigi Galimberty három testvérének tragikus halála után (mindhárom tengerbe fulladt), egyedül ő örökölte. Időközben az örökséget az árvaszéki gondnok, Matkovics ügyvéd elsikkasztotta, és Luigi Galimbertynek e miatt az ügy miatt kellett többször Kaposvárra utaznia. Mivel a magyar állam Kléber Antónia örökségét nem volt hajlandó a Galimberty család újabb lakóhelyére, Velencébe átutalni, Luigi Galimberty az Árvaszékkal való kiegyezés után egy 300 holdas földbirtokot vásárolt Somogyban, Kaposfüred határában, amit Olasz pusztának neveztek.⁶ A család 1880-ban költözött át Velencéből gyermekestül, köztük egy újszülöttel, Umbertóval Kaposvárra.

A korabeli Kaposvár

„...gödrök, amikbe vakmerően bele kell rohanni, pocstéták, amelyekben a ló hasig gázol, vízmosások, amiknek kígyóvonalát mesterséges tekervényben kerülgeti az ügyes kocsivezető. Itt-ott megrakták a dágvány mentén fűzfakarókkal, hogy el ne süllyedjen a szekér, némely helyen mutatja a bedűlt árok, hogy ott egy előttük haladt kocsi beledűlt a mélységbe, s előre figyelmeztet, hogy jó lesz kiszállni és fogni a kocsi oldalát, nehogy ez is utána dűljön. Rettegés fog el a gondolattól: hogyha szemközt talál jönni egy másik szekér, hogy térünk ki egymásnak? Dehogyan jön! Három óráig baktatunk előre, s nemhogy szekeret, de még gyalog embert sem találunk, még a mezőn sem látható egy emberi alak...”⁷ Jókai elhagyott vidék arculatát rajzolta meg Somogyról írva, amely ebben az időben az ország egyik legnagyobb hitbizományi megyéje, szinte kizárólag agrár jellegű termeléssel. Az egyházi birtok a megye területének 17%-át tette ki. Az arisztokratikus jelleget az is erősítette, hogy a kisgaz-

daságok és a helyi középbirtokok a nagybirtokok mellett háttérbe szorultak. Mivel Kaposvár környéke ásványkincsekben szegény, nagyobb ipartelepítést a kormányzat meg sem kísérelt. Így aztán a múlt század második felének közepén a város alig különbözött egy nagyobb falutól vagy kisebb mezővárostól. A lakóházak sem a városias, inkább a falusias jellegét erősítették Kaposvárnak, az épületek az udvarban hosszabban álltak, tűzfalukkal az utcafront felé. A lakosok száma mindössze 6–7 ezer volt. A város komolyabb összekötővonalak hiányában a nagyvilágtól elzártnak feküdt. Egyetlen igazi utcája, a Fő utca, mintegy 3 km hosszan húzódott végig a településen, mellékelágazással alig volt tagolva. Egyik ilyen, több-kevesebb épülettel bíró mellékutca végén, a Honvéd téren, a Zárda utca folytatásában vettek házat Galimbertiék. (1. kép) A környék mezőgazdasági művelés alatt álló terület volt körös-körül. Később ide épült a Honvéd laktanya, egy emeletes, sima homlokzatú, sárga épület, aminek gyakorlóterére jártak ki a környék gyerekei is játszani.

1. kép. Az egykori Honvéd utca mai képe. Az előtérben lévő épületek helyén állt Galimberti Sándor szülőháza, melyet a század első éveiben lebontottak. Helyén eklektikus stílusú polgári lakóházak épültek. A lebontott épület jellegéről képet alkothatunk a Honvéd utca 4. sz. ház középső, alacsonyabb tömbje alapján, amely szintén a múlt században épült.

Kaposvár város kibontakozása – szellemi, kulturális és gazdasági téren – a múlt század utolsó évtizedeiben kezdődött, nagyjából Galimbertiék Kaposvárra településével egyidőben. A rohamos fejlődés 1910-ig éppen arra a néhány évtizedre tehető, amíg Galimberti Sándor is még visszajárt szülővárosába. Érdekes pár mondatban felvázolni ezt a folyamatot, hi-

szen a fiatal Galimberti Sándor növekedésével, szellemi ébredésével párhuzamosan zajlik.

Robbanásszerű gyarapodás állt be a lakosság létszámában, ez nagyarányú építkezésekben is megmutatkozott. A mai városközpont arculata ekkor alakul ki, a derékszögű utcák új rendszerében a gazdagodó polgárság reprezentatív igényeinek megfelelően új stí-

lusú szecessziós és hagyományosabban nagyvárosias, eklektikus épületeket emeltek, szinte teljesen megváltoztatva a város eredeti képét. Az építkezési láz olyan nagyarányú, hogy a város három téglagyára alig győzi kielégíteni az igényeket.⁸ Sok zöld terület tette annak idején még hangulatosabbá a települést. Ehhez a külső megjelenést is megváltoztató fejlődéshez az első lendületet az a gyorsvasút adta, amit 1882-ben a pécsi vonalba kapcsoltak, és a Budapest–Fiumei-vonalon közlekedett. Természetesen nagy jelentőséggel bírt az új összeköttetés, mert ez a vonal lett az ország egyetlen tengerre vivő útja. Kaposvárról gyorsvonattal három és fél óra alatt lehetett Budapestre jutni, míg Fiuméba hét és fél óra alatt, és innen már a világ minden sarkába eljuthattak a korabeli utazók.⁹

A vasúton kívül a helyi posta is segítette kiemelni Kaposvárt a falusias jellegéből azzal, hogy táviró, távbeszélő és levélpostai forgalmat bonyolított.¹⁰

További lendületet adott 1890-ben a Magyar Általános Hitelbank Kaposvárra települése, amely az ország legnagyobb pénzintézetének számított. A Fő utca közepén álló két reprezentatív, eklektikus épületet is ez a cég emelte. A Magyar Általános Hitelbank külön részvénytársaságot alapított, amely a környező uradalmak egy részét kibérelte. A társaság tisztviselőikara – az 1890-es megtelepedéskor még 12 főt tett ki – komoly szellemi értéket jelentett Kaposvár számára, mert nagy elméleti felkészültséggel bíró szakemberek voltak közöttük. Ez a részvénytársaság telepítette Somogyba, ebbe az alapvetően agrár jellegű megyébe a cukorrépa feldolgozó gyárat. A gyár komoly munkaadó helye lett a környező településeknek. A megye lakosságának a városba történő áramlásával a polgárosodás folyamata fokozatosan megindult, és a jelentékenyen felszaporodó községi adó, illetve a később létesülő új munkaalalmak révén (vasgyár, sörgyár, vajgyár, gőzmalmok, stb.) a városi értelmiség száma is megnövekedett.¹¹

Mindemellett Somogy továbbra is feudális jellegű, kispolgári megye maradt, és azt a szellemi közepszerűséget képviseli összességében, ami Magyarországon a dzsentri korszakot mindenütt jellemezte. Kis szellemi szigeteket képez néhány művész, író, tanár, a helyi sajtó képviselője, kereskedő és a városban élő izraelita vallású értelmiségiek, akik liberális eszmérendszerükkel elütöttek a nagy átlagtól. (Így elsősorban közéjük tartozik Rippl-Rónai József, aki 1901-ben tért vissza párizsi tartózkodása után szülővárosába, hogy véglegesen letelepedjen.) E művelt, világlátott polgári rétegnél azonban jóval többen vannak a dzsentrit utánzó, félművelt kispolgárok, akik hangját a megye vezetése elfogadta. A kettő között ingadozott egy elég jelentékeny, becsületes gondolkodású értelmiségi réteg, olyan emberek, akiknek műveltsége, a kor színvonalán álló ismeretanyaga szerencsésebb körülmények között jelentős társadalomalakító, közgondolkodást formáló erővé válhatott volna, így azonban magukra maradtak a legporosabb kisvárosban, a

„konfekciós díszmagyarok” népszínmű-magyarkodásával. Vagy beleszürkültek környezetükbe, vagy elmenekültek a városból.

A város művészeti életében nem túlságosan gyakoriak azok a kezdeményezések, amelyek kulturális törekvéseket szolgálnak, és különösen áll ez a Rippl-Rónai letelepedése előtti időre. Zichy, akinek kapcsolatai és hatásköre külföldre szólnak, egyáltalán nem volt kapcsolatban a várossal.

Rippl-Rónai, Vaszary és Kunffy még tanuló éveiket töltik – ki külföldön, ki Budapesten, egyelőre nem látni, merre tart útjuk. A 90-es évektől a század első éveit is beleértve Kaposváron a festészeti másodvonalon jutott szóhoz: viszonylag képzett, külföldön is iskolázott kismesterek képezik a művészeti élet gerincét, akik egzisztencia nélküli művészemberként a város eltartottjai voltak, vagy jobb esetben belesimulva a kisvárosi életbe egy-egy főgimnáziumi rajztanári állást foglalhattak el. A lehetőségek tehát: kiemelkedni, világhírt szerezni, amit persze Kaposváron nehezen ismernek el, vagy szolid keretek között dolgozó kismesternek megmaradni, ahogyan ezt a velencei akadémián végzett Luigi Galimberti esetében is látjuk.

Both Menyhért¹² – bár művészeti téren iskolázottnak számít (Székely Bertalan és Lotz Károly tanítvány, aki Münchenben és Párizsban is tanult) – a Somogy című napilap segédszerkesztői pozíciójáig vitte. Ungváry Sándor középszintű freskófestő, Sárdi Ferenc rajz- és kézimunkatanár. Igazából elismert, tekintélyes festőnek a 90-es évektől itt élő Bacskay Béla¹³ számított, aki képeivel fizetett a városnak az eltartásért.

Magasabb polgári körök ebédre járó vedégeként fogadták, és hosszas iskolázása (müncheni akadémiát végzett) révén szerzett tekintélyével élve befolyásolhatta e körök irányadónak számító művészeti ízlését. Művészetének mérvadó voltára jellemző az az eset is, amikor Rippl-Rónaival versenyezve a kaposvári városháza részére készülő, egészalakos Kossuth-kép megrendelését nyerte el. A város őt részesítette előnyben a modern európai szellemet képviselő Rippl-Rónaival szemben.

A gyermekkor

Galimbertiék a központtól nem messze fekvő Berzsenyi utcában vásároltak házat. 1892 körül költöztek át a Berzsenyi utca 19-ből a Zárda utca folytatásában lévő Honvéd utca 2-be. Különös egybeesése a véletlennek, hogy a közeli Zárda utcában, néhány háznyi távolságra lakott a másik két, művészeti szempontból nevezetes család, Rippl-Rónai Mihály iskolaigazgató és Vaszary Mihály főgimnáziumi tanár családja. Galimberti Sándor szülőháza nem maradt fenn. Mára a Honvéd utcai lakás sem áll, de a környék hasonló korú épületeiből sejtethető, hogy olyan egyszerű külsejű, földszintes, alacsony kis ház lehetett, mint a közelében még fennmaradt 6-os számú épület. (2. kép)

Galimberti Sándor apja, Luigi Galimberti nevét idővel Alajosra magyarosította. Kunffy Lajos visszaemlé-

2. kép. Korabeli felvétel a Zárda utca környékéről. (Az Esterházy utca bejárata a Zárda u. felőli oldalról.)

kezéseiben megemlékezik róla pár mondatban: „Mint ember, végtelenül kedves volt, olasz földije minden bájával”¹⁴ – írja, miközben említést tesz Galimberti Alajos nagy szenvedélyéről, a dohányzásról. Könnyedén barátkozó, nyitott természetű ember volt, aki családjában is nagy tekintélyt élvezett. Az édesanyáról, Fosser Karolináról¹⁵ nagyon keveset tudunk: társaságkedvelő, derűs férje mögött csendesen, szerényen meghúzódó asszony volt. A gyermeke halála és később férje elvesztése miatti fájdalom idővel megtörte és idősebb korára mint törékeny, vékonyka, alacsony asszonyra emlékeznek rá, akiből végtelen szeretet áradt mindenki iránt. A csapások ellenére is szívósan próbálja összetartani a nagy létszámú családot.¹⁶ A gyermekek később felnőttként szívesen emlegetik fel az otthon eltöltött idillikus estéket, amikor együtt énekeltek, zenéltek az egész család. Az olaszokra jellemző zenei érzék és a művészi hajlam ott rejtőzött a gyermekekben is. Vilma, a legkisebb leány szívesen zongorázott, de tudjuk, hogy nagyon ügyesen gyurmázott kis állatfigurákat is saját gyermekei szórakoztatására.¹⁷ Sándor a házi koncerteken hegedült, évekkel később gyakran vette elő hegedűjét baráti társaságban, közös mulatságra.

Jurasich Rózsa, az egyik unukahúg szerint Galimberti Alajoséknak 12 gyermekük született, de közülük kevesen maradtak életben.¹⁸ Megjegyzéseit fenntartásokkal kell fogadnunk, tévesen gondolja, hogy 11-ik gyermekként jött világra Sándor. Valóságban legfeljebb kilencedikként születhetett, 1883. május 31-én. Idősebb fiútestvérei közül Alajos és Umberto (Bertalan) nevét ismerjük.¹⁹ Umberto, aki három évvel volt idősebb Sándornál, öngyilkos lett 19 éves korában.²⁰ A lányok közül a két idősebb, Karolina és Georgina, továbbá a két évvel fiatalabb Vilma állt érzelmileg a legközelebb Sándorhoz. A legidősebb testvér, Karolina Budapestről, a másik kettő Kaposvárról figyelmeztető fiútestvérük életútját, innen segítik levelekkel, küldeményekkel, biztató szavakkal.²¹ A két legfiatalabb kisleány, Antónia és Rozália még csecsemőkorban meghalt.²² A család gazdálkodásból élt, a birtok a középpolgári szintnél magasabb megélhetést biztosított számukra. Galimberti Alajos egyre szenvedélyesebben veti bele magát gazdasági ügyeinek intézésébe; eredeti foglalkozását, a festészetet is feladja és csak alkalmadtán ül le egy-egy modell elé.²³ A lányokat a birtok után járó örökségből házasítják ki: Karolina vőlegényének, aki katonatiszt, kauciót is fizet

3. kép. A „Haza kis polgárainak 1832” felirattal ellátott elemi iskola, ahol Galimberty Sándor is tanult.
A felvétel később, 1914-ben készült

a család. A másik két leány házat kapott hozományul. Sándor örökségét és minden pénzét felemésztették későbbi tanulmányúttal.²⁴

Galimbertyi gyermekéveire vonatkozó dokumentumok ma már alig találhatók. Tájékozódási pontként csupán a bizonyítványok szolgálnak. Ezekből kiderül, hogy 18 éves koráig, 1891-től 1901-ig a szülővárosban tanult. 1891-ben a nála két évvel fiatalabb Vilmával együtt iratták be őket a Rónai József direktor irányítása alatt álló Központi Elemi Népiskolába. (3. kép) (Ugyanebben az iskolában Galimberty Bertalan (Umberto) már negyedikes volt.) Sándor 8 éves a beiratásakor – ez az életkor nem ritka abban az időben kezdő elemi iskolai osztályokban, így Galimbertyi évfolyamában sem. Az elemi iskola elvégzése után a kaposvári főgimnáziumban végzett további négy évet. A gimnáziumi évek elejére esik az iskola átköltöztetése is a régi épületből az új, reprezentatív, a korábnál jóval nagyobb épületbe, amit Somssich Pálról neveztek el a városi polgárok. (4–5. kép) Az iratokat végigkövetve úgy tűnik, a kis Sándor élénk szellemű, de rapszodikus, hullámzó teljesítményű gyermek lehetett, akinek fantáziáját, érdeklődését az iskolai tevékenységek igazából nem kötötték le.²⁵

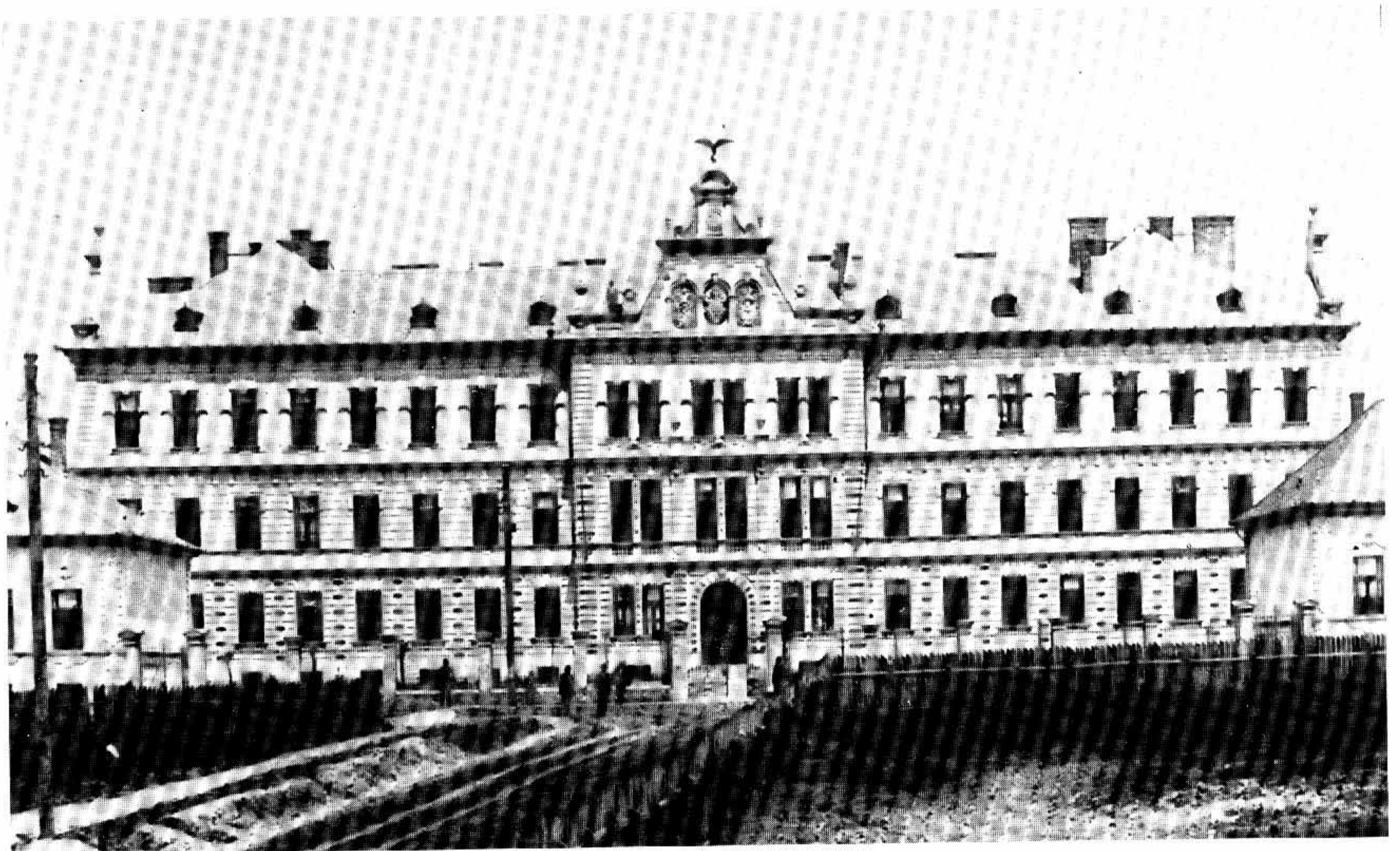
Legfeljebb a művészetekhez közel álló éneket és rajzot kedvelhette – azt is mérsékelt lelkesedéssel. A rendszerességet, nagy figyelmet és aprólékos szorgalmat igénylő tárgyakat unhatta vagy nem szerethette, és a követelményeknek változó eredménnyel tett eleget. Az elemi iskola végére mégis úgy tűnik, a kisé hanyag fiúból egycsapásra igyekvő, jeles eredményű, csaknem eminens diák válik, talán a gimnáziumi tanulmányokra készülve. Rajzból kitüntetést is kap – ez az első iskolai megnyilvánulása kezűgyességének.

A gimnázium első évében, 1897-ben nagy megrázkódtatás éri a családot: Galimbertyi Alajos tüdőrákban meghal december 31-én. Noha ekkor Sándor csak 14 éves, az apa befolyásolhatta kamaszodó fia bizonytalan, lassan körvonalazódó, jövő iránti elképzeléseit, amint ezt később látni is fogjuk. Ettől az időtől kezdve az édesanya tartotta össze a családot. A következő évben újabb szerencsétlenség éri őket: meghal az egyik fiútestvér, Umberto.

A gyermekek közül már többen felnőttek, a két legkisebb, Sándor és Vilma tanulmányait az idősebb testvérek segítségével, illetve a családi birtok jövedelméből lehetett fedezni.

4. kép. A régi gimnázium épülete

5. kép. A Somssich Pálról elnevezett gimnázium egykori képe a „beköltözés” évéből, 1898-ból

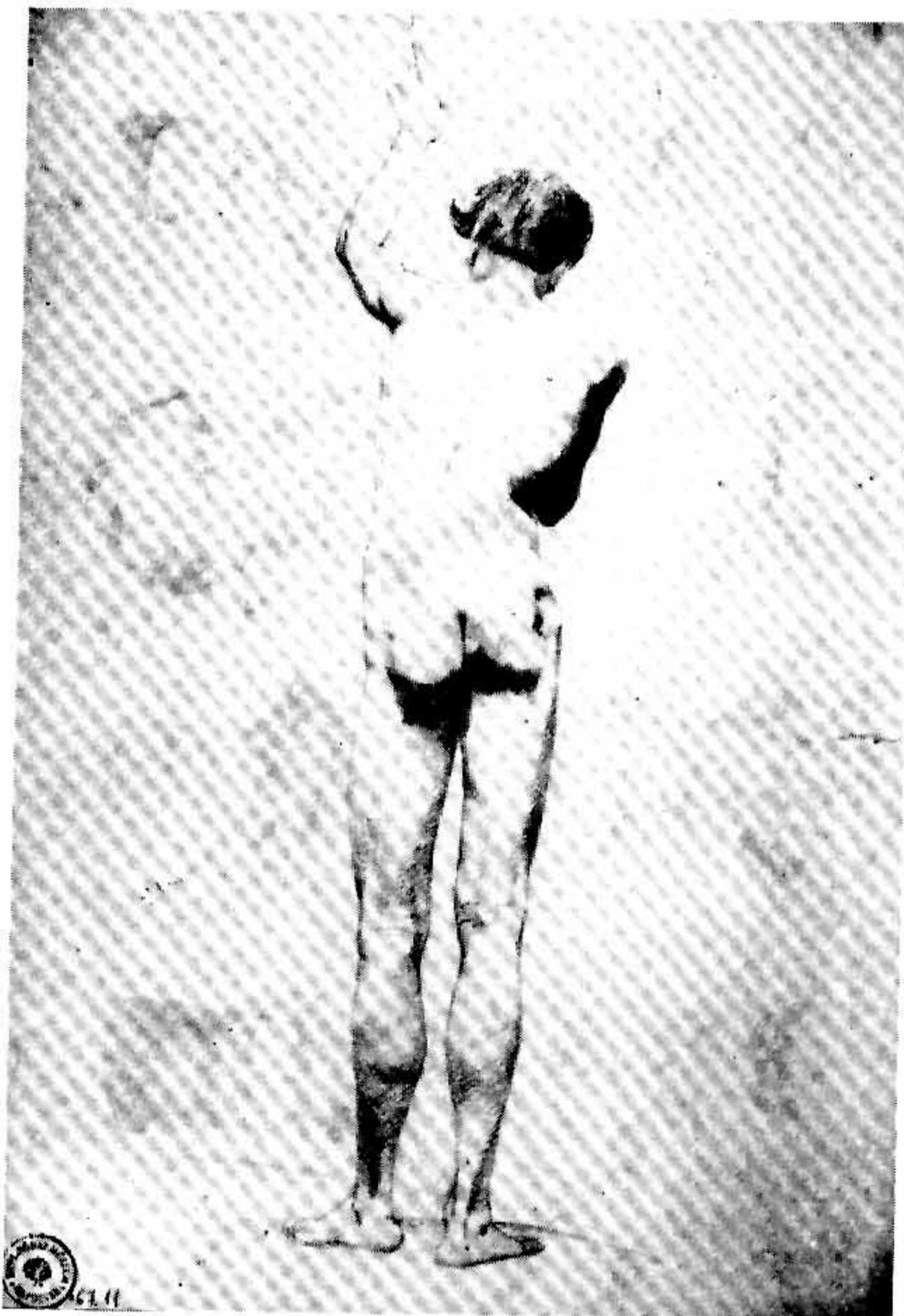
A gimnáziumi évek viszonylag nyomtalanul tűnnek el: Sándor kiváló testgyakorlásban, sorra-rendre nyeri futásban az iskolai tornaversenyeket, míg öröklötten jó zenei érzékét külön hegedűórákon, Faragó Lajos főgimnáziumi tanárnál fejleszti.²⁶ Az iskolai rajzolás mellékes, a többi foglalkozásokhoz hasonló, közömbösnek tűnő tantárgy számára. Nem csoda: ekkoriban az iskolai rajzoktatást a rajzoló geometria című tantárgy jelenti.

A megfigyelés csupán a geometriai fogalmak elsajátítását szolgálja, és a végső cél az ipari termelés számára szükséges vizuális készség kifejlesztése. A rajz csupán eszköz volt ehhez. Maga a szabadkézi rajzolás teljesen kiszorult az iskolákból. A XIX. század végén joggal merült fel a kor rajzoktatásában egy pedagógiai reform gondolata, amely a művészeti nevelés fontosságát felismerve az általános vizuális-plasztikai kultúra és a művészi ízlés kifejlesztését tűzte ki célul.²⁷ A rajzpedagógiai reform hullámai Kaposvárt is elérték, és a tantestület értekezleten foglalkozik is vele.²⁸ Galimberty új rajztanára, Mihalik Gyula²⁹ sokat tett azért, hogy a modern rajzoktatás alapelveit elfogadtassa. (Mihalik a gimnázium IV. osztályában tanítja Galimbertyéknak a rajzoló geometriát.) Korszerű művészetszemlélettel bíró szakemberként személyében a századelő jelentős művészeti írója és pedagógusa került Kaposvárra még Rippl-Rónait megelőzve 1899-ben. Kiállításokat rendezett, előadásokat tartott, egyúttal műgyűjtői tevékenységet is folytatott, és gyakran közölt művészeti írásokat, kulturális cikkeket a helyi és fővárosi lapokban. 1900-ban a kaposvári liceumban „Divatos jelszavak a modern művészetben” címmel tartott felolvasást, és a modern rajzoktatás alapelveiről kialakított elképzeléseit is leközi egy tanulmányban a kaposvári főgimnáziumi értesítő.

Mihalik Gyula a rajzoló geometria oktatásakor a testek, különféle metszetek szerkesztésére, az ékítményes rajzra és épületek jellemzését tanította. A kötelező iskolai órákon túl érdeklődő növendékeinek külön foglalkozást nem tartott még ebben az időben. Mégis feltételezhető, hogy alapvető szerepe lehetett Galimberty életének további alakulásában, hiszen Sándor 1901-ben a IV. osztályt befejezve megszakítja a tanulmányokat, és a budapesti Iparművészeti Iskolában jelentkezik. Sándor lépését úgy értékelhetjük, mint első ízben érzékelhető határozott törekvést a művészeti pálya felé.

Érdekes párhuzamot vonni a fiatal növendék iskolaválasztása és Mihalik későbbi tevékenysége között. Mihalik a hazai iparművészet – elsősorban a textilművészet – szakértőjének számított. 1907-től a budapesti Iparművészeti Múzeumban dolgozik. 1910-től pedig tanár az Iparművészeti Iskolában. Galimbertyre gyakorolt befolyása ebben az irányban érvényesülhetett, ezért nem lehet véletlen a 18 éves fiú választása. A körülményeket számbavéve más hatásokkal is számolnunk kell. Közülük legfontosabbnak az apai útmutatásokat kell megemlítenünk. Galimberty Alajos fia indíttatásában sokkal nagyobb szerepet játszhatott, mint azt a

korábban már említett gyér adatok alapján gondolhatnánk. Ő maga is iskolázott festő volt, aki Magyarországra ugyan azzal a céllal települt, hogy gazdálkodjék, de ideje nagy részét – eleinte legalábbis – festéssel töltötte.³⁰ Korábban Velencében, az ottani festészeti Akadémián tanult. (6. kép) (Természetesen kell tartanunk, hogy a kifejezetten németes orientáltságú bécsi vagy müncheni iskolák helyett az olasz képzést választotta, mert bár a múlt század második felében Trieszt, a szülőváros közigazgatásilag a Monarchiához tartozott, kulturális téren inkább az anyaországhoz fűződő kapcsolatait ápolta.) Galimberty Alajos művészete nagy megbecsülést élvezett családjában. Sándor későbbi festményeit világlátottsága és kiállítási ellenére sem értékelték annyira, mint apját.³¹

6. kép. Luigi Galimberty (Galimberty Alajos): Akt papír, ceruza, 28x40,5 cm, Lsz: 67. 11 J. n. A Somogy Megyei Múzeum tulajdona

„Igazi művésznek” odahaza inkább Galimberty Alajos számított. A fennmaradt képekből következtethetünk valódi művészi rangjára: olaszosan derült színvilág és akadémikus modor jellemzi munkásságát, némi rajztudásbéli hiányossággal. Mint Velencében klasszikusan iskolázott mester, a szakma – így a festészet – minden válfaját kipróbálhatta és művelte. Legnagyobb vállalkozásaként a szentbalázi templom részére ké-

7. kép. Luigi Galimberti (Galimberti Alajos): Inas bölcső mellett. 1897. papír, ceruza, 28x41 cm, Lsz: 67. 5. jll.: L. G. 1897. A Somogy Megyei Múzeum tulajdona

8. kép. Luigi Galimberti (Galimberti Alajos): Vázlatok. 1897. papír, ceruza, 28x40,5 cm, (A 7. számú rajz hátoldala), j.: L. G. 1897.

szített oltárképét ismerjük, ami sajnos nem maradt fenn, így nem tudunk fogalmat alkotni róla. Valószínű, hogy gyakorlata lehetett a murális műfajban is, mert a dokumentumok kifejezetten mint freskófestőt emlegetik Magyarországra érkezésekor. A fenti alkotásokra való írásbeli hivatkozásokon kívül ismerjük portréit, kis életképi jeleneteit, krokijait a kisváros mindennapi életet élő, jellegzetes típusairól: szemmel láthatóan ez felel meg legjobban könnyed, laza, csevegő modornak. (7–8–9. kép)

A korabeli Kaposvár első városképei tőle származnak – a régi velencei vedutafestészet hagyományos precizitásával készültek, csak kissé szárazabb, naívabb modorban. (10–11. kép) Érdekes párhuzam, hogy Galimberti Alajos széles temetikájú világából ez utóbbi kerettéma fia életművében hangsúlyosan jelenik meg. Galimberti Sándor több képe is tekinthető úgy, mint a tradicionális vedutafestészet modern, újkori átírata. Figurális kompozíciói közül csak a korai tanulmányi évekből ismerünk néhányat, később szinte egyáltalán nem, vagy csak elvétve akad egy-egy emberi alakot ábrázoló mű.

9. kép. Luigi Galimberti (Galimberti Alajos): Csecsemőt ringató inas 1897. papír, ceruza, 28x40,5 cm, Lsz: 67. 7. jll.: L. G. 1897. A Somogy Megyei Múzeum tulajdona

10. kép. Galimberty Alajos: Kaposvár látképe 1881. olaj, vászon, 27x49 cm. jji: Galimberty Al. 1881. Kaposvár város tulajdona

11. kép. Galimberty Alajos: Kaposvár látképe 1881. olaj, vászon 27x49 cm. Kaposvár város tulajdona

Hajlamosak vagyunk feltételezni, hogy az apa vonzódása a városi élethez, a kisváros intim világához közvetett módon befolyásolhatta a fiút, aki a későbbiek folyamán a magyar festészet kifejezetten urbánus alakjává vált, városképekben, városi motívumokban találva meg azt a formaelemet, amiből kiindulva a művészileg egyetemeset meg tudta ragadni. Ezt látszik

alátámasztani egy későbbi hivatkozása a gyermekkori élményekre, a szülőváros elevenen élő emlékére. Dénes Zsófia idézi egy helyütt, hogy Sandró – odahaza mindenki így hívta – úgymond mindig „kaposvári srácnak” érezte magát.³² Figyelemre méltó ebben a megjegyzésben, hogy a várost, nem pedig a Dunántúlt, a somogyi dombokat, tehát a táji élményt adó termé-

szeti közeget jelöli meg az érzelmi kötődése színhe-lyéül. (Ilyen szempontból érdemes összevetni Vaszary János emlékezéseivel.)³³ Galimberty Sándor külföldi tartózkodásai során gyakran hazalátogatott édesany-jához, aki Karolina nevű testvérénél lakott a Tallián Gyula utcában. A rokoni kötelékek és a nagy család sokat jelenthetett számára, hiszen az összefogás adta meg a lehetőséget, hogy képezhesse magát, tovább tanulhasson. Hivatkozása a szülővárosra nem rutin-szerű szlogen, hanem egy élő kötelék, az erőt adó biztonság tudata lehetett. „Ha Sándor nem írt, azt mondták, biztosan jól megy a sora. Akkor fogott csak tollat, amikor pénzre volt szüksége.”³⁴ – mondta az unokahúg, Jurasich Rózsa. Kaposvár tehát a kiindu-lás helye, érzelmi és anyagi bázis volt, ahová segít-ségért fordulni mindig lehetett.

Joggal tételezzük fel, hogy Sándort az apja kezdte el taníttatni a festészet alapelemeire. Galimberty Alajostól tudjuk, hogy több növendéket is oktatott, Kunffy Lajos például 1885 körül volt a tanítványa.³⁵ Módsze-re az iskolai oktatáshoz képest előrehaladottabb volt: nem olajnyomatokat és gipszszobrokat másoltatott a növendékekkel, hanem mindjárt a természet utáni fes-téshez irányította őket. Bár korai halála miatt Sándort csak 14 éves koráig taníttathatta, a helyét kereső, újdonságra éhes, ébredező szellemű kamaszfiú kép-zeletére bizonyára ösztönzőleg tudott hatni. S ha ez a hatás Galimberty Alajos életében kevésbé érvénye-sülhetett, halála után mégis igazolódott Mihalik Gyula pedagógiai közreműködésének felerősítő hatásával. Az otthoni festési lehetőségek bizonyára többet nyúj-tanak bárki érdeklődőnek, mint a száraz iskolai rajzóra vagy különóra unalmas keretei és fakó metodusa.

Egyrészt ott a családi legenda Galimberty Alajos akadémiai végzettségéről, amire oly büszke a család, szemmel láthatóan ott vannak a képek és még inkább az apa után megmaradt mesterségbeli kellékek: fes-tékek, vásznak, ecsetek, az állvány, stb. Ki lehetett próbálni, játszani velük, kísérletezni... S ha a távlato-kat tekintve ezt még kevés szellemi ösztönzőnek tar-tanánk, egy külső, de annál lényegesebb mozzanatra kell figyelniünk. Galimberty Sándor előtt Kaposvárról három tehetséges fiatal indult útnak a művészi pálya felé. Elsőként Rippl-Rónai József (1861-ben), aki Ga-limbertynek később atyai jóbarátja lesz, később Va-szary János, majd Kunffy Lajos. Rippl külföldi tanul-mányútjairól, kiállításairól a helyi sajtó útján folyama-tosan hírt ad a testvéröccse, Rónai Ödön. (12. kép) Ő az, aki az álmatag kisvárosban folyamatosan agi-tált, szervezett, propagandát, hírverést csinált a mo-dern művészet, így bátyja művészetének elismerteté-se érdekében azzal a céllal, hogy a festő ügyeinek menetén idehaza is lendíthessen.³⁶ A 90-es években, Sándor szellemi ébredése idején Ödön szorgalmazta Kaposváron a nagyvilág, különösen Párizs művészeti eseményeiről szóló híradásokat is. Így aztán az or-szág e kis szegletében a korabeli megyei lapok, a Somogy, Somogyi Ellenőr, Somogyi Hírlap párizsi la-pokból, például a Le Figaróból, plakátokból, katalógu-

12. kép. Rónai Ödön

sokból és Rippl-Rónai Ödön személyes beszámolóí-ból vették híradásaikat. (E hírekből persze az is kitet-szik, hogy a nagy megbecsülés inkább a hírnevet szerző földinek, mint a modern művészet első ma-gyarországi képviselőjének szól.) Galimberty Sándor tehát folyamatos hazai híradásokból értesülhetett Rippl-Rónai sikereiről, és a mester iránti, későbbi rajongó tisztelet ekkor foganhatott meg benne.

Rippl-Rónai József példája reménytelen ösztönző le-hetett számára, de vajon ismerte-e akkoriban a gim-nazista korú fiú a világlátott művész munkáit? Erre vonatkozóan nincsenek adataink. Mindenesetre ha Rippl-Rónai képeit nem is, Vaszary János egy fes-tményét, a Virág Benedekről festett reprezentatív port-rét módja volt megismerni. Vaszary viszonylag korán, 15 éves korában, 1882-ben került el Kaposvárról. A szülőváros vezetői – nyilvánosan is deklarálni kíván-ván a helység lokálpatrióta szellemét Vaszary Kolos hercegprímásra, Vaszary János nagybátyjára való te-kintettel is – megrendeli a külföldön iskolázott, tehet-séges, bár még fiatal festőtől a népszerű író, Virág Benedek arcképét. (13. kép) (Virág Benedeket Nagy-bajomhoz szoros szálak fűzték, ez képezte a megren-delés alapját.) Vaszary 1892-ben Rómában készítette

13. kép. Vaszary János: Virág Benedek 1891. olaj, vászon, 163x105 cm, Lsz: 55. 613. jbl: Vaszary J. 1891. Róma
A Somogy Megyei Múzeum tulajdona

el a festményt, nem akadémikus, hanem a progresszív magyar festők körében akkoriban divatos finom naturalizmus felfogásában. A kép a kaposvári főgimnázium nagytermében került elhelyezésre – abban az iskolában, ahol Vaszary János apja, Vaszary Mihály tanár úr is tanított éveken át. A diákoknak, köztük Galimbertinek is módja volt napról napra szembe-sülni, találkozni az erőteljes hatású, kissé reneszánsz előképekre asszociáló, de felületkezelésében teljesen újszerű alkotással. Vaszary maga is gyakran járt haza Kaposvárra – eleinte a Mintarajztanoda növendéké-ként az iskolai szünetekben – Kunffy is egy ilyen alkalommal ismerkedett meg vele még gimnazista korában.³⁷ Galimberti Alajos családja, ha személyesen nem is ismerte Vaszaryt, hallhatott felőle, mert Kunffy éppen ez idő tájt, 1885 körül volt egy időre az idősebb Galimberti növendéke.

A harmadik tehetséges, művészi pályára készülő fiatal, akinek példája az ifjú Galimberti számára élő-kép lehetett, maga Kunffy Lajos. Noha rövid ideig volt Galimberti Alajos tanítványa (hamar elszegődik tőle a

divatos Koroknyai Ottóhoz,³⁸ mert felismeri Galimberti Alajos közepes tehetségét), de mint emberről, szeretettel beszél róla. Elválásuk nem volt rossz ízű szakítás, a mester nem vette rossz néven, hogy egy modernebbnek, népszerűbbnek számító festőhöz pártolt. Feltételezhető, hogy kapcsolatuk nem is szakadt meg, és a Galimberti család hallgatólagosan a „Kunffy-gyerek” müncheni és párizsi tanulóéveit is figyelemmel követi. Már e kezdő évek első sikereként könyvelhette el Kunffy 1890-es évekbeli „Jób” című képének fogadtatását, amit a millenniumi kiállításra festett. (14. kép)

Kaposváron Galimberti szeme előtt így három közeli példa is akadt a művészi pálya lehetséges sikereire. Egzotikum mellett egyfajta „karriermintaként” is szolgálhatott az érdeklődő civilek számára, hiszen úgy tűnhetett, nemcsak meg lehet élni a festészetből, de az dicsőséget is hozhat. A Galimberti-család számára tehát végül is elfogadható kompromisszum lehetett az a választás, amikor Sándor 1902-ben, a gimnázium 4. osztályának befejezésekor a budapesti Iparművészeti Iskolába jelentkezik.

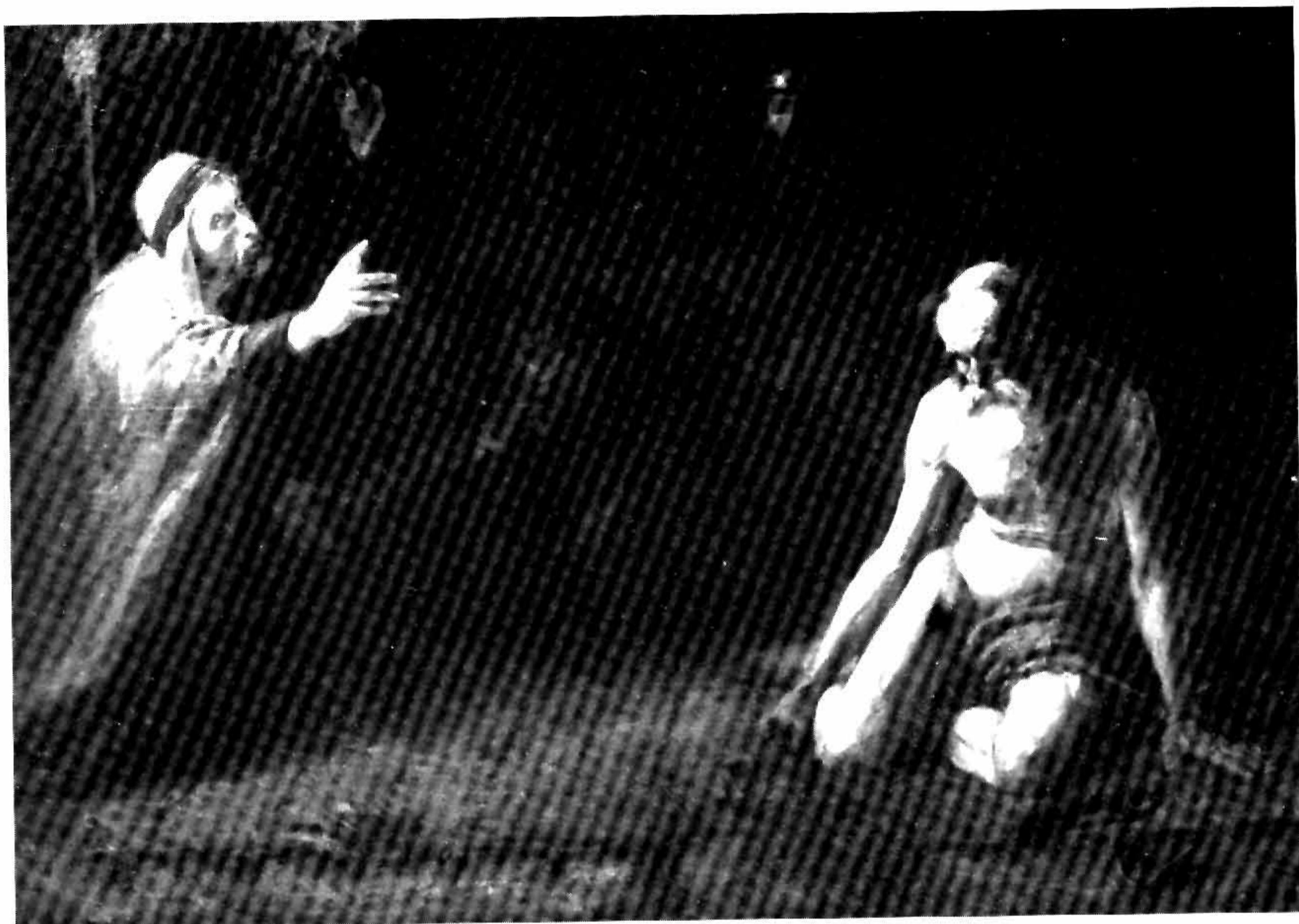
Az Iparművészeti Iskola

Az előzőekben megpróbáltuk megkeresni azokat a tájoló tényezőket, melyek Galimberti Sándort a művészi pálya felé orientálhatták. Rippl-Rónai, illetve a két másik kaposvári származású művész példája – többszörös áttételen keresztül – szerepet játszhatott ugyan, de az Iparművészeti Iskolát mint konkrét választást Galimberti esetében helyi tényezők sokkal inkább befolyásolhatták. Távolabbról esetleg Rippl-Rónai iparművészeti megbízatásainak Kaposvárra is eljutó hírei, de egy másik helyi művész, Kopits János³⁹ példája méginkább lökést adhatott. Kopits kaposvári születésű szobrász, tanulmányait a Fővárosi Iparrajziskolában kezdte, majd az Országos Iparművészeti Iskolában folytatta. Nagy sikert aratott budapesti első nyilvános szereplésén az Iparművészeti Társulat 1901-es kiállításán „Csipkerózsika” című modern, szecessziós stílusú kapuzattervével, amire a tervezők díját kapta. (15. kép)

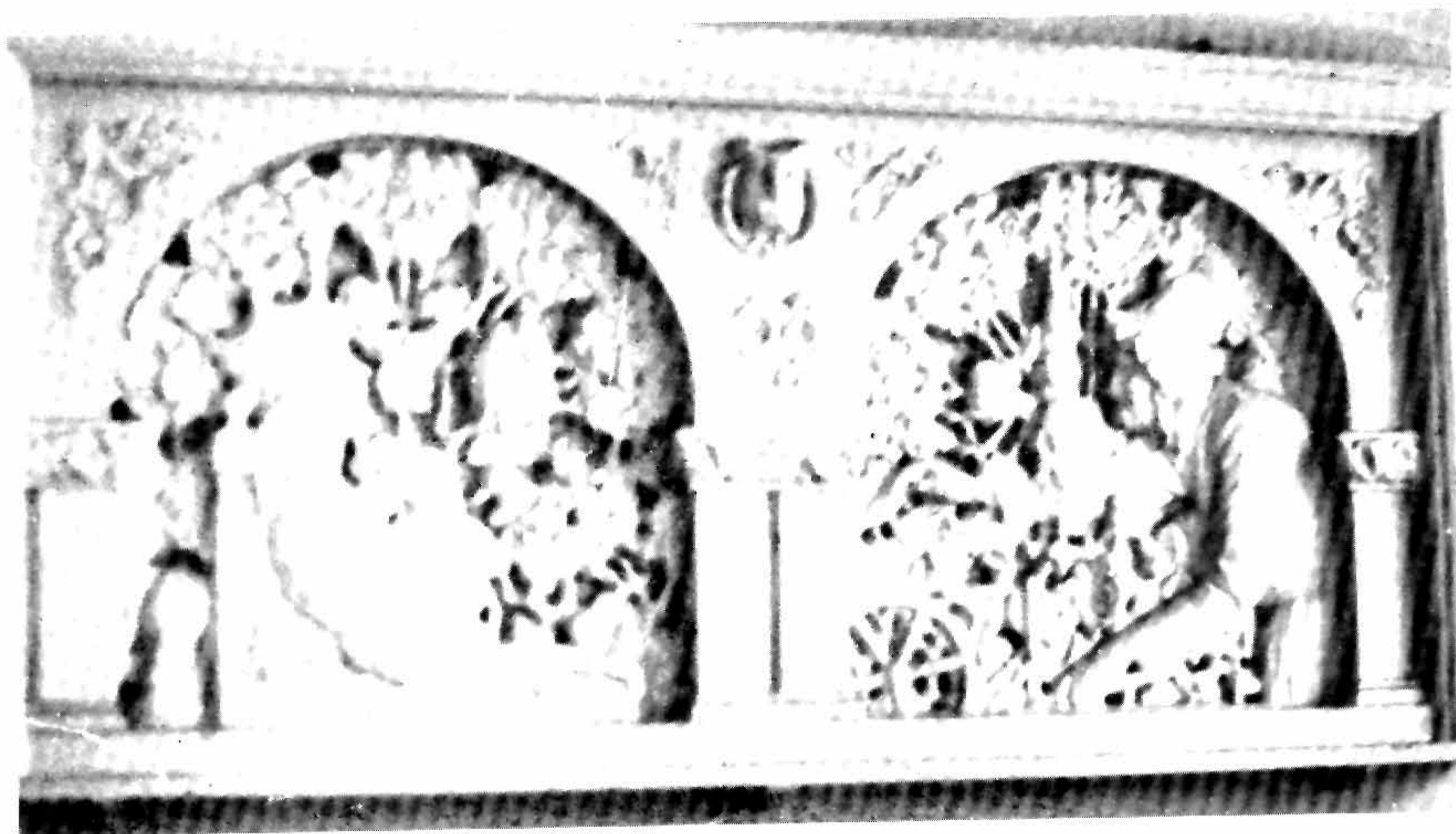
Az Iparművészeti Iskola mellett szól az az érv is, hogy polgári értelemben véve biztosabbnak tűnő kenyérkereső szakmát adott a növendékeknek, mint a Mintarajziskola művész- vagy rajztanárképző szakja.

1901-ben Galimbertivel egyidőben egy másik kaposvári jelentkező is akadt az Iparművészeti Iskolába Borovicz Imre⁴⁰ személyében, aki – visszatérve Kaposvárra – Csikász Imrével együtt dolgozik majd helyi megrendeléseken. (Csikász szintén ebben az időben látogatta szobrásznövendékként az iskolát. Boroviczcal történő összebarátkozásának köszönhetünk néhány maradó értékű munkát, így az egykori Kontrássy utca 4. szám alatti, ún. Bednár-féle ház stukkóit.)

A Keleti Gusztáv által 1880-ban alapított Iparművészeti Iskola – akkoriban még csak Magyar Királyi Iparművészeti Tanoda – éppen hanyatló stádiumát élte: a millenniumi felbuzdulás éveit után az iskolát a pangás,

14. kép. Kunffy Lajos: Jób; olaj, vászon, 190x246 cm. 1896. Lsz: 55. 507 A Somogy Megyei Múzeum tulajdona

15. kép. Kopits János: Csipkerózsika 1901. (kapuzatterv) stukkó

sőt a rövid idejű kifulladás jellemzi.⁴² Az 1901-es évben, tehát Galimberti jelentkezésének idején már csökkent a jelentkező növendékek létszáma is. A nehéz körülményekre panaszkodva ezt írja az egykori évkönyvi beszámoló: „Csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudunk ifjainknak megfelelő foglalkozást szerezni munka hiányában, a művész-iparosok műhelyei vizesek, díszítőfestők, épület- és ornamentális szobrászok, stb. félerővel, ha nem még kevesebbel dolgoznak.”⁴³ (Örülünk a díszítőfestők említésének a nehézségek kapcsán, mert Galimberti erre a szakra jelentkezett.) Az iskolai felvétel előfeltétele a 4 középiskolai osztály elvégzése, illetve a 15. életév betöltése volt, és maga a tanulmányi idő 2 éves előkészítő és 3 éves szakképzéssel együtt 5 évre terjedt ki. A díszítőfestők szakosztályát 1884-ben állították fel, és kezdettől fogva súlyos nehézségekkel küzdöttek mintalapok hiánya miatt. A tanmenet színes lapminták másolásával kezdődött, majd gipszöntvények, természetes virág- és gyümölcsminták tanulmányozása után önálló térkitöltési feladatok megoldásával zárult. A fő szakmabeli tanulmányon, a díszítőfestői tanulmányokon kívül szabadkézi perspektívát, elemi geometriát, majd ábrázoló geometriát tanultak. Az iskola nagy súlyt fektetett a geometria ismeretére: „A geometria, kiváltképpen az ábrázoló geometria – írja Gróh István – az iskola, minden műszaki tudás alapját képezi, s elkerülhetetlen segédtudománya annak, aki adott terv után valamit kivinni és még inkább annak, aki önállóan tervezni kívánt.”⁴⁴ Az ornamentális stúdiumok túlzott szorgalmazása mellett azonban az iskolában a tervezett művek kivitelezése rendre elmaradt. Az építészeti feladatokban árnyékok, különböző sík- és térszettek megszerkesztése, tehát a szerkezeti konstrukciók tanulmányozása volt a cél. Az ékítményes rajz az elmúlt korok klasszikus díszítményeit ismertette meg a növendékekkel – lényegében a másolás, a különböző korszakok művészi stílusainak leutánczása révén. Az előkészítő osztályokban beiktatták a „természet utáni” alakrajzot is – úgy tűnik Galimberti a kapott érdemjegyek alapján ebben a tárgyban érte el a legjobb iskolai eredményét. A bizonyítvány⁴⁵ szerint közepes a teljesítménye, kiugró, az akadémikus oktatás szellemében „kiváló” tanítvány nem volt, ennek lehetséges okaira később visszatérünk.

A Galimbertit tanító oktatók között Papp Sándor, illetve Feichtinger J. György a hivatalos-retrográd szellemű, inkább akadémikus oktatás híve. Gyalus László építész ugyan a Schulek Frigyes-féle történelmietlen restaurálásokkal szemben úgy újabb, rekonstrukciós igényű építészeti szemléletet képviselt, Galimbertit azonban – mint eredménye is mutatja – aligha kötötték le ezek az ismeretek. (16–17. kép)

Az iskolában uralkodó szellemről nagyon érdekesen tudósít bennünket Csáky József, aki szobrásznövendékként Galimbertivel egyidőben járt az intézetbe. Csáky a kezdeti lelkesedés után hamar kiábrándult az iskolából akadémikus szellemű, tekintélyvel alapuló mechanikus munkamódszere miatt. „A rajz- és

színkompozíciók is lehangolók voltak, egyre újabb és újabb díszítő motívumokat keresni és minden cél, gyakorlati felhasználás nélkül megkomponálni őket. Sosem mondták nekünk azt, hogy itt egy tányér, egy váza, egy valamilyen más tárgy, és találjunk ki rá valamilyen mintát, komponáljuk meg az egészet. Ez nem volt más, mint kompozíció a kompozícióért. A díszítőrajzot bizonyos Gróh professzor tanította. Száraz, pedáns ember volt, parancsolgató és gonosz. Nagyon sok egyéni megrendelést kapott, de lustaságból vagy pedig, mert ő maga képtelen volt ezeket kivitelezni, nagyrészt ránk számított ezeknél. Este is dolgoznunk kellett otthon, megkövetelte, hogy mindig új meg új motívumokat keressünk és sok-sok vázlatot hozzunk, ezeket azonban nem kellett kidolgozni mert csak az ötlet volt számára érdekes.”⁴⁶ Csáky kissé elfogultan beszél Gróh Istvánról, ezt másutt ő maga is elismeri. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy Gróh, aki Galimbertinek is tanára volt, a modern szellemű Magyar Iparművészet című folyóirat írói gárdájának egyik tagjaként, a kor legjobb szakemberei között említhető. Nagy hatású pedagógiai munkát végzett a „magyar anyanyelvű” díszítőművészet kifejlesztése és elterjesztése érdekében. Tovább folytatva Csáky József visszaemlékezéseit az Iparművészeti Iskola oktatási módszereiről, ezt olvashatjuk: „Csak azok az órák tudták felkelteni érdeklődésemet és lelkesedésemet, amikor élő modell után rajzoltunk. Egy modellnek két héten át kellett ugyanabban a pózban állnia. Ez volt az egyetlen dolog, ami miatt ragaszkodtam az iskolához. De nem túl sokáig. Tanárunk, aki élő modell utáni rajzolásra oktatott, csak ritkán jött el megnézni bennünket és akkor is csak néhány pillanatra. ...Átvonult a termen, néhány szóval megkritizált egy-kettőt a mintegy 25 rajzból, majd ásított egyet, és visszament a műtermébe. Boldoguljunk, ahogy tudunk. A festők is elégedetlenek voltak. Csak tojástemperát tanítottak nekik. Szép technika ez, de már eljárt felette az idő. Ha egy tanítvány behozta az otthon készített olajfestményt, és megmutatta az öreg professzornak, az csipősen így szólt: Nocsak! Olajjal és ecsettel készült? Látszik is. Mintha csak saláta lenne.”⁴⁷

Csáky József rosszkedvű megjegyzései az iskola régies, elavult másoláson alapuló tanítási módszerét támadták, azt az oktatási rendet, ami az akadémizmus esetében a friss művészetszemlélet kialakulását és gyakorlását is támadta, gátolta. Csákyhoz hasonlóan Ziffer Sándor is növendéke volt az intézménynek, az a festő, aki későbbi nagybányai tartózkodása során Galimbertihez közel álló alkotó volt. Csáky József véleményét tűnik alátámasztani a tény, hogy Ziffer számára is kellemetlen emlékeket jelentett az iskola, unja a gipszfejek és díszítőmunkák folytonos másolását, amire Feichtinger József – Galimbertinek szintén mestere – kötelezi.⁴⁸ E közvetett beszámolók alapján képet alkothatunk a Galimbertit is érintő tantárgyak oktatásáról, és az oktatók módszereiről is. Nincs semmi okunk feltételezni, hogy Galimberti esetében nem hasonlóképpen történt az iskolával való szakítás, mint

N. szám. ✓		<i>Galimberty Sándor</i> <small>személyes irás</small> (1. I. é. pléb. oszt.)				
Születési helye (megye, város vagy község) és születésének ideje (év, hó, nap)	Válása	Választott szakmája	As atya vagy gyám neve, állása vagy foglalkozása és lakása (megye, város vagy község s az utolsó posta)	Élvez-e ösztöndíjat, segínyt vagy tandíjmentességet?		
<i>Kaposvár</i> <i>1883. május hó</i> <i>31.</i>	<i>sz. k. k.</i>	<i>Diszítő-festés</i>	<i>sz. Galimberty Sándor</i> <i>magánmű-</i> <i>Kaposvár</i>			
Anyanyelv vagy nemzetiség: <i>magyar</i>						
Minő nyelveket beszél? <i>magyar és olasz</i>						
Minő iskolákat végzett? <i>1. gymnas. oszt.</i>						
Mennyi ideig, hol és kinél volt gyakorlaton?						
AZ ÉVFOLYAM ALATT TANUSÍTOTT ELŐMENETEL:						
TANTÁRGYAK	I. FÉLÉV			II. FÉLÉV		
	Szor- galom	Hala- dás	Tanár	Szor- galom	Hala- dás	Tanár
Szabkbeli előtanulmány: <i>diszítő-festés</i>	3	3	<i>Fiedliger P.</i>	3	3	<i>Fiedliger P.</i>
Szaktanulmány:						
Ékítményes rajz és festés	2	3	<i>Görz.</i>	2	2	<i>Görz.</i>
Szabadkézi perspektíva	2	3	<i>Görz.</i>	2	3	<i>Görz.</i>
Alakrajz	2	3	<i>Papp János</i>	2	2	<i>Papp J.</i>
Alakrajz, természet után						
Építési rajz						
Építési alaktan						
Iparművészeti stíltan						
Iparművészeti rajz						
Elemi geometria	2	2	<i>Görz.</i>			
Ábrázoló geometria				2	2	<i>Görz.</i>
Árnyékszerkesztés						
Perspektíva						
Művészetek története						
Boncalaktan						
Egészségtan és első segélynyújtás						
Az igazolva elmulasztott tanórák száma						
Az igazolatlanul elmulasztott tanórák száma						
Magaviselet (fokokatok: jó, szabályszerű, kevésbé szabályszerű)				<i>jó</i>		
Megjegyzések: <i>Ar 1901/1902-ki tanár I. é. felv. "Bismarck" "Kiadottk. B. é. é."</i>						
Szor-galom és Haladás fokozatai: 1 teljes, 2 jó, 3 elégséges, 4 elégtelen.						

16. kép. Galimberty Sándor bizonyítványa az Iparművészeti Iskola 1901-02-es évéből

48. szám.

Galimberti Sándor rendes növendék
[I. előkészítő osztály]

Születési helye (megye, város vagy község) és születésének ideje (év, hó, nap)	Vallása	Választott szakmája	Az alya vagy gyám neve, állása vagy foglalkozása és lakása (megye, város vagy község s az utolsó posta)	Élves-e ösztöndíjat, s tandíjmentes-e?
<i>Kaposvár</i> <i>1883. május hó</i> <i>31-én</i>	<i>Róm. kath.</i>	<i>Díszítő festészet</i>	<i>Mr. Galimberti Kálmán</i> <i>magas rangú</i> <i>Kaposvár</i>	

Anyanyelv vagy nemzetiség: *magyar*

Minő nyelveket beszél? *magyar és olasz*

Minő iskolákat végzett? *4 gymnasium*

Mennyi ideig, hol és kinél volt gyakorlaton?

AZ ÉVFOLYAM ALATT TANUSÍTOTT ELŐMENETEL:

TANTÁRGYAK	I. FÉLÉV			II. FÉLÉV		
	Szorgalom	Haladás	Tanár	Szorgalom	Haladás	Tanár
Szabkbeli előtanulmány: <i>díszítő festészet</i>	3	3	<i>Füchlinger P. D.</i>	2	3	<i>Füchlinger</i>
Szaktanulmány:						
Építményes rajz és festés	2	3	<i>Győr</i>	2	3	<i>Győr</i>
Szabadkézi perspektíva	2	3	<i>Győr</i>	2	3	<i>Győr</i>
Alakrajz <i>terméket után</i>	2	3	<i>Barany János</i>	2	2	<i>Barany</i>
Alakrajz, természet után						
Építési rajz	3	2	<i>Lypalun</i>	3	3	<i>Lypalun</i>
Építési alaktan						
Iparművészeti stíltan						
Iparművészeti rajz						
Elemi geometria						
Abrázoló geometria						
Árnyékszerkesztés	3	3	<i>Barany János</i>			
Perspektíva				2	2	<i>Barany</i>
Művészetek története						
Boncalaktan						
Egészségtan és első segélynyújtás						
Az igazolva elmulasztott tanórák száma	2			10		
Az igazolatlanul elmulasztott tanórák száma	2			2		
Magaviselet (fokokatok: jó, szabályszerű, kevésbé szabályszerű)	<i>jó</i>			<i>jó</i>		
Megjegyzések: <i>I. előkészítő tanítvány</i> <i>1883. május 31-én</i>						

Szorgalom és Haladás fokozatai: 1 — Jelen, 2 — jó, 3 — elégséges, 4 — elégtelen.

17. kép. Galimberti Sándor bizonyítványa az Iparművészeti Iskola 1902–03-as esztendejéből

növendéktársai esetében: jellemző, hogy Nemzeti Szalon-béli pályaképeinek vázlatában meg sem említi ezeket az éveket, és a későbbiek során is kifejezetten önálló, a Réti-féle normatív hajlamú gondolkodással szembehelyezkedő alkotás irányába tesz lépéseket.

Rippl-Rónai József szerepe

1903 nyarán, mielőtt Galimberti első ízben Nagybányára látogatott, valószínűleg módja volt személyesen is megismerkedni Rippl-Rónai Józseffel, aki akkoriban települt haza Kaposvárra hosszas franciaországi tartózkodás után. Még 1902-ben megvásárolja a Fő utcai kis házat, rá jellemző artisztikus ízléssel rendez be és sajátos hangulatú otthonná teszi – többek között Franciaországból hazahozott emléktárgyait is felhasználva. Barátok, ismerősök visszaemlékezéseiből, leírásaiból tudjuk, hogy későbbi lakóhelyén, a Rippl-Rónai villa szobáiból ugyanaz az intim módon szuggesztív hatás áradt, mint a művész enteriőr képeiből.

Rippl-Rónai maga is feltűnő jelenség Kaposváron, eredeti öltözködésmódjában, magatartásában kifejezésre jut – már a külsőségeket is tekintve – Párizs nagyvárosias művészi atmoszférája. Hazaérkezését követően hamar szétfutott híre a kaposvári polgárok között. A szülőváros rendkívüli figyelmet szentelt a letelepedésnek, bizonyítékként még soha annyi újságcikk, kiállítási beszámoló nem jelent meg róla a somogyi sajtóban, mint az 1903-as évben. A szünetre hazalátogató fiatal Galimberti számára a Rippl-Rónaival kötött ismeretség és barátság fokozatosan kialakuló új távlatokat, új művészeti dimenziókat nyitott meg. Általa olyan embertől hallhatott a művészet legújabb eredményeiről, modern stílusokról, Cézanne, Gauguin, a Nabis-k és a többi neves francia festő felől, aki addig maga élte át hasonló körülmények közepette, hasonló célkitűzésekkel ezt a gazdag időszakot. Rippl-Rónai jobb tanítómesternek bizonyul, mint az Iparművészeti Iskola: mélyen ható egyéniségével komoly benyomást tesz a fiatal festőre. Mégsem tartjuk valószínűnek, hogy kifejezetten Rippl-Rónai tanácsára látogatott volna Nagybányára: a művésztelepnek budapesti művészberkekben és az Iparművészeti Iskola növendékei között nagyobb híre volt, mint amennyit a Magyarországra frissen hazakerülő Rippl-Rónaitól hallhatott. (Az Iparművészeti Iskola tehetséges növendékei között egyébként többen is vannak, akik előbb-utóbb Nagybányán kötnek ki.) Különben is Rippl-Rónai a művészteleppel szorosabb kapcsolatba csak 1906 után kerül, közös kiállításokra csak a nagybányai fiatalabb nemzedék fellépése után vállalkozik velük. Igazából nincs is valami nagy véleményrel a nagybányai festőkről; Rónai Ödönnek írja egy Viesbadenből küldött levelében 1897-ben, a nagybányai festők fellépésének idején: „A nagybányaiak között van két határozott tehetség és művészi temperamentum: Fe-

renczi és Glatz, a többiben nem bízom, habár Grünwald sem az utolsó – igen szép dolgai vannak. Az egész kiállításon nincs egészen jó dolog, de feltehető, hogy közülük majd – kiválik egy vagy kettő. Thormának Rembrandt helyett kellett volna születni: Csóknak pedig kár is volt a világra jönni. Hollósyban sohasem bíztam, Réti-ben pedig nagyot csalódtam. Horthy dolgait nem láttam – beszélgetéseiből azt lehet kivenni, hogy komoly művész akar lenni. (De hát ki nem akar-na?)⁴⁹ Rippl-Rónai tehát egyelőre csak a fenntartásait fogalmazza meg. Ugyanakkor Galimberti Sándor számára Rippl művészi hitele, tekintélye, komoly tapasztalatai és talán nem utolsósorban a családi hagyomány, a személyes vonzódás is példaszerű ösztönző lehetett.

Érdekes és figyelemreméltó adat Rippl-Rónai és Galimberti kapcsolatára vonatkozóan Jurasich Rózsa megjegyzése. „Sándor” valahányszor hazajött nyaranta szünetében vagy külföldi útjairól, minden szabad idejét a Róma hegyi villában töltötte. Látogatásai során mindig Rippliek voltak az elsők, akiket felkeresett. A családja szerint ott élt, ott tanult, és édesanyja szeretetteljes szemrehányással korholta: „Te Rippl-Rónaiék gyereke vagy.” Ez a barátság majd a későbbiekben, 1907 körül mélyül el igazán, és egészen Galimberti haláláig fennmaradt. Kapcsolatukról érdemes megjegyezni, hogy a fiatal festő oldaláról odaadó lelkesedés nyilvánul meg, míg Rippl atyai visszafogottsággal, de bátorító támogatásával segíti. Lázár Bélához írt levelében például mint „fiatal, egész tehetséget” ajánlja az író figyelmébe a pályakezdő művészt.⁵⁰ Rónai Ödönnek egy kaposvári kiállításról írt soraiban szintén úgy beszél róla, mint akitől sokat vár.⁵¹ Rippl-Rónai körül egyébként mindig voltak fiatalok: Galimbertin kívül a fiatal Martyn Ferenc, később Bernáth Aurél vagy a rendkívül tehetséges, de korán elhunyt kaposvári festő, Balázs János. Az idős mester nem kis elégtétellel állapítja meg visszaemlékezéseiben: „több rendbeli kiállításom bátorítólag hatott a fiatalabb, tehetséges művészgenerációra. Észre kellett vennem – hiszen iskolaszámra jöttek néha kiállításomra a fiatalok – nemcsak érdeklődésüket, hanem az akadémiai békóktól való szabadulási vágyukat is.”⁵²

1903 nyarától kezdve – részben tehát Rippl-Rónai feltételezhető hatására az Iparművészeti Iskola két előkészítő osztályának elvégzése után Galimberti Nagybányára látogat, az ekkor már javában működő szabadiskolába. Nem tudjuk, mikor jutott arra a gondolatra, hogy félbeszakítja budapesti tanulmányait, de az a legvalószínűbb, hogy az iskolában eltöltött idők során érlelődött meg benne az elhatározás. A legelső tartózkodást követően még többször is visszatér a telepre, arra a helyszínre, amely az 1900-as évek első éveiben alkotói mentalitásával, szellemével Galimberti művészi kibontakozásának elő állomása lesz. Nagybánya egy új korszak kezdete.

J E G Y Z E T E K

- 1 Galimberty Sándor és Dénes Valéria kiállításának katalógusa, 1914. február, Nemzeti Szalon
- 2 *Jurasich Rózsa* közlése. Somogy megyei Múzeum Művészettörténeti Osztályának adattára, 1092. sz. Jurasich Rózsa Galimberty Sándor két legidősebb leánytestvére közül (mindkettő a Karolina nevet kapta, de egyiket Linának, másikat Zsinának becézték) Jurasichné Galimberty Zsina leánya.
- 3 Halotti anyakönyvi kivonatok – Galimberti Alajos halotti anyakönyve, 1897. december 31. Somogy Megyei Levéltár.
- 4 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. 15. o. Kaposvár, 1981.
- 5 *Androsich István* közlése. Androsich István Galimberty Sándor legkisebb leánytestvéreinek, Androsichné Galimberty Vilmának a nevelt fia.
- 6 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. 15. o. Kaposvár, 1981.
- 7 *Jókai Mór*: Magyarhon szépségei. Úti és tájképek a XIX. századi Magyarországról. Magvető, 1956. Budapest. 72. o.
- 8 *Szijártó István*: Kaposvár közművelődésének és művészeti életének áttekintése a századfordulótól a felszabadulásig. Somogy Megyei Múzeum Művészettörténeti Osztályának adattára. Kézirat, 5. o.
- 9 *Fekete Gyula*: Az ötven év előtti Kaposvár. Új-Somogy Nyomda- és Lapkiadó Részvénytársaság. 1929. Kaposvár, 23. o.
- 10 *Fekete Gyula* i. m. 24. o.
- 11 *Szijártó István* i. m. 4. o.
- 12 *Horváth János*: Képzőművészek Somogyban – Somogy képzőművészei 1830–1945. Iskola és Levéltár – Dokumentumok a szülőföldről c. sorozatból. Somogy Megyei Levéltár és Pedagógiai Intézet. 1990. Kaposvár, 15. o.
- 13 *Horváth János* i. m. 30. o.
- 14 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. Somogy Megyei Levéltár, 1981. Kaposvár, 17. o.
- 15 Halotti anyakönyvi kivonatok – Galimberty Alajos halotti anyakönyve. 1897. december 31. Somogy Megyei Levéltár.
- 16 Adatközlő: *Androsits István*
- 17 Adatközlő: *Androsits István*
- 18 *Jurasich Rózsa* visszaemlékezései. Somogy Megyei Múzeum Művészettörténeti Osztályának adattára, 1092. sz.
- 19 Elemi népiskolai értesítők. Somogy Megyei Levéltár
- 20 Halotti anyakönyvi kivonatok – Umberto Galimberty halotti anyakönyve, 1898. november 18. Somogy Megyei Levéltár
- 21 Adatközlő: *Androsits István*
- 22 Halotti anyakönyvi kivonatok – Galimberty Antónia halotti anyakönyve. 1892. április 1. – Galimberty Rozália halotti anyakönyve. 1892. június 20. Somogy Megyei Levéltár
- 23 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. Somogy Megyei Levéltár, 1981. Kaposvár, 1981. 17. o.
- 24 *Horányi Barna*: Villanófényben Galimberty Sándor. Somogyi Néplap, 1969. június 29. 5. o.
- 25 Elemi népiskolák értesítői. 1891–1897. Somogy Megyei Levéltár
- 26 Somssich Pál főgimnáziumi értesítők. 1897–1901. Somogy Megyei Levéltár
- 27 Magyar Művészet. I. kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981. 163. o.
- 28 Somssich Pál főgimnáziumi értesítő. 1900. Somogy Megyei Levéltár
- 29 *Horváth János*: Képzőművészek Somogyban – Somogy képzőművészei 1830–1945. Iskola és Levéltár – Dokumentumok a szülőföldről c. sorozat. Somogy Megyei Levéltár és Pedagógiai Intézet. 1990. Kaposvár, 51. o.
- 30 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. Somogy Megyei Levéltár, 1981. Kaposvár, 17. o.
- 31 Adatközlő: *Androsits Vilmosné*
- 32 *Dénes Zsófia*: Galimberty Sándor és Dénes Valéria. Corvina Kiadó, Bp. 1979. 14. o.
- 33 *Radocsay Dénes*: Vaszary János naplója. Szépművészet, 1944. november, 311–312. o.
- 34 *Horányi Barna*: Villanófényben Galimberty Sándor. Somogyi Néplap, 1969. június 29. sz. 5. o.
- 35 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. Somogy Megyei Levéltár, 1981. Kaposvár, 15. o.
- 36 *Pandur József*: Rónai Ödön. Adalékok Rippl-Rónai József munkásságához. Somogy Megyei Múzeum, Művészettörténeti Osztályának adattára. Kézirat. 102. o.
- 37 *Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. Somogy Megyei Levéltár, 1981. Kaposvár, 16. o.
- 38 *Horváth János*: Képzőművészek Somogyban – Somogy képzőművészei 1831–1945. Iskola és Levéltár – Dokumentumok a szülőföldről c. sorozat. Somogy Megyei Levéltár és Pedagógiai Intézet. 1990. Kaposvár, 68. o.
- 39 *Horváth János* i. m. 42. o.
- 40 *Horváth János* i. m. 23. o.
- 41 *É. Takács Margit*: Csikász Imre katalógus. Veszprém, Bakony Múzeum, 10. o.
- 42 *Mezei Ottó*: Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola (1880–1944) oktatási rendszere és forrásai. Művészettörténeti Értesítő, Akadémiai Kiadó, 1975. I. sz. 45. o.
- 43 idézi *Mezei Ottó* i. m. 45. o.
- 44 idézi *Mezei Ottó* i. m. 39. o.
- 45 A M. Kir. Iparművészeti Iskola értesítői. 1902–1903.
- 46 *Csáky József*: Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből. 1904–1914. Corvina, Bp. 1972. 21. o.
- 47 *Csáky József* i. m. 22. o.
- 48 *Borghida István*: Ziffer Sándor. Kriterion, Bukarest, 1980. 8. o.
- 49 *Rippl-Rónai József* levele Rónai Ödönnek. Viesbaden, 1897. december 19. MTA Művészettörténeti Kutatóintézete. MKCS. 3/392.
- 50 *Rippl-Rónai József* levele Lázár Bélához 1905. december 20. MTA Művészettörténeti Kutatóintézete MKCS – C – I – 36/523.
- 51 *Rippl-Rónai József* levele Rónai Ödönnek. Kaposvár, 1907. december 5. MTA Művészettörténeti Kutatóintézete MKCS – C – I – 36/565.
- 52 *Rippl-Rónai József* Emlékezései A Nyugat kiadása. 1911. Bp. 150. o.

IRODALOM

- Galimberty Sándor és Dénes Valéria kiállításának katalógusa 1914. február, Nemzeti Szalon
- Kunffy Lajos*: Visszaemlékezéseim. Somogyi Almanach 31–33. sz. Somogy Megyei Levéltár, Kaposvár, 1981.
- Szijártó István*: Kaposvár közművelődésének és művészeti életének áttekintése a századfordulótól a felszabadulásig. Kézirat
- Fekete Gyula*: Az ötven év előtti Kaposvár. Új-Somogy Nyomda és Lapkiadó Részvénytársaság 1929. Kaposvár
- Horváth János*: Képzőművészek Somogyban – Somogy képzőművészei 1830–1945. Iskola és Levéltár – Dokumentumok a szülőföldről c. sorozatból. Somogy Megyei Levéltár és Pedagógiai Intézet 1990. Kaposvár
- Horányi Barna*: Villanófényben Galimberty Sándor. Somogyi Néplap, 1969. június 29. Magyar Művészet I–II. kötet. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.
- Dénes Zsófia*: Galimberty Sándor és Dénes Valéria. Corvina, Bp. 1979.
- Pandur József*: Rónai Ödön. Adalékok Rippl-Rónai munkásságához. Kézirat
- Mezei Ottó*: Az Orsz. M. Kir. Iparművészeti Iskola (1880–1944) oktatási rendszere és forrásai. Akadémiai Kiadó, Művészettörténeti Értesítő, 1975. I. sz.
- Csáky József*: Emlékek a modern művészet nagy évtizedéből. 1904–1914. Corvina, Bp. 1972.
- Borghida István*: Ziffer Sándor. Kriterion, Bukarest, 1980.
- Rippl-Rónai József* emlékezései. Nyugat, 1911. Budapest.
- Bálint Aladár*: Galimberty Sándor és felesége képei. Nyugat, 7. évf. 1914. febr. 1. sz.
- Dénes Zsófia*: Galimbertyék. Nyugat, 8. évf. 1915. 2. sz.
- Dénes Zsófia*: Galimberty Sándor–Dénes Valéria. Művészet, 4. évf. 1963. 5. sz.
- Dénes Zsófia*: Tegnap újművészek – Visszaemlékezések. Bp. Kozmosz, 1974.
- A Galimberty kiállítás. Somogyvármegye, 10. évf. 1914. 48. sz.
- A Galimberty pár kiállítása. Az Ujság, 1914. január 25.
- Galimberty Sándor. Krónika. Művészet, 13. évf. 1914. 90. 1.
- Galimberty Sándor – Dénes Valéria. Művészet, 14. évf. 1915. 320–322. 1.
- Galimbertyék képkiallítása. Somogyvármegye, 10. évf. 1914. 49. sz.
- Galimbertyék képkiallítása. Somogyvármegye. 10. évf. 1914. 51. sz.
- Mezei Ottó*: Les Galimberty, Couple d'Artistes Hongrois des Années 1910. Acta Historiae Artium. XXIII. köt. 1977.
- Németh Lajos*: Modern magyar művészet. Bp. Corvina, 1968.
- Szabó Júlia*: A magyar aktivizmus története. Bp. 1971. Művészettörténeti füzetek Akadémiai Kiadó
- Tilkovsky, Vojtech*: Egy cseh festőművésznő Nagybányán (Galimberty Sándorné Maria Provazkova) Művészet, 1961. 8. sz.
- Zolnay László*: A Galimberty-házaspár művészete. Művészettörténeti Értesítő. 23. évf. 1974. 4. sz.
- Kortársak szemével., 1896–1945. Szerk. Németh Lajos Corvina. 1967. Budapest
- Pernecky Géza*: Tanulmányút a pávakertbe, Bp. 1969.
- Passuth Krisztina*: A Nyolcak festészete. Bp. 1967.
- Réz Pál* recenziója Pernecky Géza „Kortársak szemével” c. munkájához. Valóság, XI. 1968. 4.sz.
- Beke László*: Képzőművészet a MA 10 évfolyamában. Kritika, Bp. 1971.
- Réti István*: Nagybányai művészek, Nyugat, 1924. március 16.
- Böloni György*: Képek között. Bp. 1967.
- Aknai Tamás*: Képelemzés (Galimberty Sándor: Amsterdam) Janus Pannonius Múzeum Évkönyve XVII–VIII. 1972–73., Pécs
- Szabó Júlia*: Kaposvár és a XX. század. Művészet, 1975. október 24.
- Mezei Ottó*: Losonczy Tamás és a magyar szürrealista absztrakció, Művészet, 1979. július 26.
- Mezei Ottó*: Az „élő perspektíva”. Művészet, 1979. január
- Mezei Ottó*: Pályakezddés, Művészet, 1979. március.
- Fejér Ernő*: Álmok és realitások. Művészet, 1979. március.
- Ferenczy Valér*: A régi nagybányáról. Nyugat, 1931. március 1.
- Ferenczy Béni*: Irás és kép. Bp. 1961.
- Mezei Ottó*: Rendszerbe fogott jelek. Művészet, 1981. február
- Sümei György*: Az 1910-es kecskeméti Forrás. Kecskemét, 1980. február
- Dévényi Iván*: H. Matisse magyar kapcsolatai. Forrás, 1975. 10/79.
- Uitz Béla*: Galimbertyék. MA. 1918. III. évf.
- Kállai Ernő*: Wo stehen unsere jungen Künstlern. Pester Lloyd, 1940, dec. 25.
- Réti István*: A nagybányai művésztelep. Budapest, 1954.

MELINDA GÉGER: LE DÉPART DE GALIMBERTI SÁNDOR (La reconstruction des années d'apprentissage d'artiste de Kaposvár a Nagybánya)

Resumé

Galimberti Sándor et sa femme Dénes Valéria étaient des personnalités marquantes de l'art moderne hongrois du XXème siècle. Tout tôt, dans la deuxième moitié des années 1900 ils devenaient des prosélytes de l'avantgarde. Ils passaient plusieurs années à Paris où ils exposaient entre les maîtres les plus célèbres comme Matisse et Léger., au Salon des Indépendants et au Salon d'Automne. Leur art promettant lequel se mitonnait à l'attraction du cubisme et du futurisme a été brisé par la première guerre mondiale.

Dénes Valéria avait attrapé la typhoïde et son mari l'a suivi dans la mort.

Dans les dernières dizaines d'années leur oeuvre se dispersait et s'anéantissait.

Cet essai essaie de chercher les „taches blanches” inconnus et essaie la représentation synthétique des faits de la vie d'artiste à l'aide des oeuvres connus. Les études partielles tentent le faire d'une manière complexe.

La première partie s'occupe de départ de Galimberti. On se donne comme but de retenir les facteurs ceux qui orientent ce jeune garçon pleine de talent vers la carrière artistique.

Galimberti Sándor est né à Kaposvár en 1883. La famille avait été italienne originaire de Trieszt et ils ont fait la transmigration en Hongrie trois ans avant la naissance de Sándor. Le père Luigi Galimberti (qui a fait magyarisé son nom comme Galimberti Alajos) s'occupait aussi de peinture: d'après la légende familiale il a achevé l'Académie de Peinture de Venise. Son oeuvre gaie en couleur à l'italienne est caractérisé par une manière académique.

Après il avait quitté la peinture et exploitait ses terrains en garantissant une tranquillité relative pour sa famille.

Galimberti Sándor a fait ses études élémentaires et les quatre classes du lycée à Kaposvár. Il devait être

un enfant d'esprit vif mais d'un rendement fluctueux, les activités scolaires n'attachaient pas son esprit. Sa curiosité d'art n'était pas réveillée par l'école mais par les influences familiales.

Avant Galimberti il y avait 3 jeunes hommes talentueux qui ont choisi la carrière artistique, qui ont fait le départ de Kaposvár. Le premier c'était Rippl-Rónai József. Dans la presse de petite ville on pouvait lire de ses succès, de ses expositions de Paris grâce aux publications de son frère cadet, Rónai Ödön. Galimberti Sándor pouvait connaître aussi Vaszary János originaire de Kaposvár dont le portrait de Virág Benedek avait été suspendu dans la grande salle du lycée.

Le troisième jeune homme Kunffy Lajos (soit dire en passant qu'il avait été le disciple de Galimberti Alajos) a été remporté un succès avec sa peinture sous le titre „Jób” qui avait faite à l'Exposition Millénaire.

Pouvait être une influence locale au choix du carrière de Galimberti l'activité du sculpteur Kopits János. Kopits a remporté un grand succès à l'Exposition de l'Association des Arts Decoratifs en 1901 grâce à son plan de portail secessionnaire sous le titre „La belle au bois dormant”.

En 1901 Galimberti a commencé l'École d'Art Decoratif à la spécialité peintre ornemaniste. La manière d'enseignement académique de l'école le dégoute de l'étude et la cesse après 2 ans.

En 1902.-3 il avait la possibilité de faire la connaissance de Rippl-Rónai qui était retourné de la France. C'est possible que l'autorité artistique, les connaissances, les expériences de l'étranger de Rippl-Rónai avaient donné telles influences à Galimberti qu'il a choisi la carrière de peintre. A tout le moins est-il sûr qu'en 1903 il visite Nagybánya, l'école artistique la plus puissante du tournant du siècle.

MELINDA GÉGER: DIE ERSTEN JAHRE DES LEBENS LAUFS VON GALIMBERTI SÁNDOR (Rekonstruktion der Lehrjahre des Künstlers von Kaposvár bis Nagybánya)

Zusammenfassung

Sándor Galimberty und seine Frau, Valéria Dénes waren die bedeutenden Personen der ungarischen modernen Malerei von XX. Jahrhundert. Schon ganz früh, in den 1900 Jahren wurden sie die Anhänger der Avantgardebewegung. Sie verbrachten einige Jahre in Paris, wo sie neben den berühmtesten französischen Künstlern, Matisse und Leger, im Salon des Independants und im Salon d'Automne ihre Gemälde ausstellten.

Ihr hoffnungsvoller Kunstweg, der sich unter dem Einfluss des Kubismus, Expressionismus und Futurismus entwickelte, wurde durch den ersten Weltkrieg tragisch zerbrochen. Valéria Dénes ist im Jahre 1915 am Typhus gestorben, und ihr Mann, Sándor Galimberty befolgte sie in einer kurzen Zeit in den Tod. Ihr Lebenswerk wurde während der vorigen Jahre teilweise zerstreut, teilweise vernichtet.

In dieser Arbeit wird es versucht, die bis jetzt unbekannt und nicht erforschten Einzelheiten zu untersuchen und gleichzeitig im Vergleich zu den früheren Nachforschungen in vollem Umfang möglicherweise durch die weiteren Teilwerken einschliesslich auch seine schon bekannten Werke seinen Lebenslauf zu demonstrieren.

Im ersten Teil wird der Berufsbeginn von Galimberty präsentiert. Vor allem stellt das Werk zu seinem Ziel, die Faktoren, die den begabten Jungen in die Richtung der Kunst lenken, zu summieren.

Sándor Galimberty wurde im Jahre 1883 in Kaposvár geboren. Seine Familie stammt aus dem italienischen Triest und wurde nach der Geburt von Sándor nach Ungarn umgesiedelt. Der Vater, namens Luigi Galimberty (er veränderte seinen Namen später zu Alajos Galimberty) beschäftigte sich mit Malerei. Nach der Familienlegende absolvierte doch die Akademie von Malerei. Für seine Tätigkeit ist eine heitere Farbenplatte auf italienische Art und ein akademischer Stil mit einer gewissen unvollkommenen Zeichenfähigkeit charakteristisch. Mittlerweile hörte er mit der Malerei auf, beschäftigte er sich mit Wirtschaft und diese Tätigkeit sicherte seiner Familie relativ ein sicheres Leben.

Sándor Galimberty besuchte die Grundschule und die vier Klassen des Gymnasiums in Kaposvár. Er wird ein Kind von sprühendem Geist und verschiedener Leistung gewesen sein, aber er hatte kaum kein Interesse für die Schultätigkeiten. Sein Interesse für die Kunst wurde von allem nicht von der Schule, sondern von den heimischen Erfahrungen wachgerufen.

Vor Sándor Galimberty begann drei begabten Jungen mit ihrem künstlerischen Beruf. Der erste von ihnen war József Rippl-Rónai, von dessen Erfolge und Ausstellungen in Frankreich sein kleiner Bruder, Ödön Rónai in der Kaposvárer Presse benachrichtigte. Sándor Galimberty kannte wahrscheinlich den in Kaposvár geborenen János Vaszary, dessen Porträt in der Aule des Gymnasiums hingte, nur von Hörensagen. Lajos Kunffy, der dritte Junge (er war übrigens ein ehemaliger Schüler von Galimberty) hatte in den Jahren 1890 mit seinem für die Millennium-Ausstellung gemalte Gemälde „Job“ grosse Erfolge. Die Tätigkeit des Kaposvárer Bildhauers, János Kopits beeinflusste vermutlich in bedeutender Masse bei Berufswahl Sándor Galimberty. Kopits hatte in der Ausstellung von Kunstgewerblerverein im Jahre 1901 mit seinem sezessionistischen Portalwurf „Dornröschen“ einen grossen Erfolg.

Im Jahre 1901 immatrikulierte Galimberty an die Dekorativmaler-Fakultät der Kunstgewerblichen Schule in Budapest. Das akademische Unterrichtsmethod nahm ihm aber die Lust und hörte er nach 2 Jahren mit dem Studium auf.

In den Jahren 1902–3 hatte er Möglichkeit, den aus Frankreich nach Kaposvár heimkehrenden József Rippl-Rónai kennenzulernen. Es ist vorstellbar, dass das künstlerische Ansehen, die Weltkenntnisse und die ernsthaften Erfahrungen von Rippl-Rónai so stark auf Galimberty beeinflussten, dass er sich den Beruf von Maler wählte. Jedenfalls ist es die Tatsache, dass er im Jahre 1903 die bedeutendste ungarische Kunstschule der Jahrhundertwende in Nagybánya aufsuchte.

SOMOGY MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

SOMOGYI MÚZEUMOK KÖZLEMÉNYEI

IX

(KÜLÖNLENYOMAT)

1992

KAPOSVÁR